

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 144g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 71
alin. (1), 72 alin. (1), 73 alin. (2) și 73 alin. (7) din Codul electoral

(contestațiile formulate în materie electorală [II])

CHIȘINĂU

28 iunie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:
dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 23 iunie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 28 iunie 2021, în camera de consiliu,
Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a următoarelor prevederi din Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997:

- textele „și acțiunile/inacțiunile concurenților electorali” și „cu excepția contestațiilor privind acțiunile/inacțiunile concurenților electorali, depuse direct în instanța de judecată” din articolul 71 alin. (1);
- textul „iar acțiunile/inacțiunile concurenților electorali – direct în instanța de judecată, în termen de 3 zile calendaristice de la data săvârșirii acțiunii/identificării inacțiunii sau” din articolul 72 alin. (1);
- textul „Contestațiile privind acțiunile/inacțiunile concurenților electorali se examinează în termen de 5 zile calendaristice de la depunere, dar nu mai târziu de ziua alegerilor.” din articolul 73 alin. (2);
- articolul 73 alin. (7),

ridicată de către dna Veronica Mihailov-Moraru, în interesele partidului politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, terț în dosarul nr. 3ra-736/2021, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea Supremă de Justiție, format din dna Tamara Chișca-Doneva, dl Nicolae Craiu, dna Nina Vascan, dl Victor Burduh și dna Maria Ghervas, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 9 iunie 2021, „Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor” a depus la Comisia Electorală Centrală o contestație prin care a solicitat constatarea utilizării resurselor administrative și aplicarea sancțiunilor corespunzătoare în privința partidului politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”.

4. Printr-o scrisoare din 12 iunie 2021, Comisia Electorală Centrală a restituit contestația formulată de „Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor” fără a fi examinată, făcând trimitere la articolul 72 alin. (1) din Codul electoral, potrivit căruia acțiunile/inacțiunile concurenților electorali se contestă direct în instanța de judecată.

5. Nefiind de acord cu răspunsul menționat, „Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor” a formulat o acțiune în contencios administrativ împotriva Comisiei Electorale Centrale, terț interesat fiind partidul politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”.

6. Prin hotărârea din 17 iunie 2021, Curtea de Apel Chișinău a admis acțiunea formulată de „Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor” și a obligat Comisia Electorală Centrală să examineze contestația.

7. Comisia Electorală Centrală și partidul politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” au atacat cu recurs hotărârea Curții de Apel Chișinău din 17 iunie 2021.

8. În procesul judecării recursului, dna Veronica Mihailov-Moraru, reprezentantul partidului politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, a ridicat excepția de neconstituționalitate a prevederilor menționate la § 1 *supra*.

9. Printr-o încheiere din 23 iunie 2021, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane,

împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

11. Prevederile relevante ale Codului electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997, sunt următoarele:

Articolul 71 Contestațiile

„(1) Alegătorii și concurenții electorali pot contesta acțiunile/inacțiunile și hotărârile consiliilor și birourilor electorale **și acțiunile/inacțiunile concurenților electorali**. Depunerea cererii în instanța de judecată trebuie precedată de contestarea prealabilă în organul electoral ierarhic superior organului al cărui act se contestă, **cu excepția contestațiilor privind acțiunile/inacțiunile concurenților electorali, depuse direct în instanța de judecată**, și a contestațiilor ce se referă la exercitarea dreptului la vot sau la administrarea alegerilor depuse la biroul electoral în ziua alegerilor.

[...]”

Articolul 72 Depunerea contestațiilor

„(1) Acțiunile/inacțiunile și hotărârile organelor electorale pot fi contestate la organul electoral ierarhic superior, **iar acțiunile/inacțiunile concurenților electorali – direct în instanța de judecată, în termen de 3 zile calendaristice de la data săvârșirii acțiunii/identificării inacțiunii sau adoptării hotărârii**. Termenul de depunere se calculează începând cu ziua următoare zilei în care a fost săvârșită acțiunea, a fost identificată inacțiunea sau a fost adoptată hotărârea.

[...]”

Articolul 73 Examinarea contestațiilor

„[...]”

(2) Contestațiile privind acțiunile și hotărârile consiliilor electorale de circumscripție și ale birourilor secțiilor de votare se examinează în termen de 3 zile calendaristice de la depunere, dar nu mai târziu de ziua alegerilor. **Contestațiile privind acțiunile/inacțiunile concurenților electorali se examinează în termen de 5 zile calendaristice de la depunere, dar nu mai târziu de ziua alegerilor**. La examinarea contestațiilor și litigiilor, organele electorale/instanțele de judecată vor acorda prioritate celor care se referă la înregistrarea concurenților electorali și la corectitudinea întocmirii listelor electorale.

[...]”

(7) **Contestațiile depuse la instanțele de judecată se examinează în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă și ale Codului administrativ.**”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul excepției afirmă că dispozițiile contestate nu stabilesc cu o precizie suficientă condițiile depunerii unei contestații împotriva acțiunilor sau inacțiunilor concurenților electorali. Nu este clar dacă această contestație reprezintă o acțiune civilă de drept comun sau una de contencios administrativ. În aceste condiții, justițiabilul se află într-o stare de incertitudine și în imposibilitatea de a-și apăra drepturile, neștiind care este instanța competentă să examineze astfel de cazuri.

13. Potrivit autorului excepției, prevederile contestate contravin articolelor 20, 23 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul electoral, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentantul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie unele prevederi din articolele 71 alin. (1), 72 alin. (1), 73 alin. (2) și alin. (7) din Codul electoral.

18. Curtea observă că unele dintre prevederile contestate (*i.e.* cele din articolele 71 alin. (1) și 73 alin. (7) din Codul electoral) au făcut anterior obiect al excepțiilor de neconstituționalitate. Totuși, prin Decizia nr. 94 din 15 iunie 2021 și prin Decizia nr. 98 din 17 iunie 2021, Curtea a respins ca inadmisibile excepțiile de neconstituționalitate ale acestor articole, pentru că prevederile contestate nu erau aplicabile în cauzele din fața instanțelor de drept comun. De principiu, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În astfel de cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea DCC nr. 131 din 19 noiembrie 2020, § 20; DCC nr. 97 din 17 iunie 2021, § 20).

19. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în vreun drept fundamental (DCC nr. 63 din 11 iunie 2020, § 19; DCC nr. 64 din 11 iunie 2020, § 19; DCC nr. 27 din 16 februarie 2021, § 16).

20. Autorul excepției a invocat încălcarea articolelor 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție, susținând că dispozițiile contestate nu stabilesc, cu suficientă precizie, condițiile depunerii unei contestații împotriva acțiunilor sau inacțiunilor concurenților electorali.

21. Curtea reamintește că excepția de neconstituționalitate nu manifestă doar o funcție preventivă, ci și una reparatorie, pentru că ea privește, în primul rând, situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată. De invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite, în primul rând, autorul acesteia, în caz contrar, acest instrument riscă să devină unul simulat, pierzându-se, în aceste condiții, caracterul concret și efectiv al excepției (a se vedea DCC nr. 80 din 3 iunie 2021, § 18 și DCC nr. 84 din 8 iunie 2021, § 24). În acest caz, excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către autorul sesizării pentru protejarea drepturilor și a intereselor unei persoane terțe, *i.e.* ale reclamantului. În acest sens, Curtea reiterează că este inadmisibilă utilizarea instrumentului excepției de neconstituționalitate pentru apărarea unui drept care nu aparține autorului excepției (DCC nr. 84 din 8 iunie 2021, § 25; DCC nr. 96 din 17 iunie 2021, § 19).

22. Totuși, Curtea subliniază că principiul preeminenței dreptului reclamă ca autoritățile și instanțele de judecată din Republica Moldova să interpreteze și să aplice legile ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent, nu în mod izolat și prin ignorarea altor norme relevante (a se vedea DCC nr. 94 din 15 iunie 2021, § 27).

23. În acest sens, ține de competența autorităților publice și a instanțelor de judecată să decidă cu privire la natura fiecărei contestații sau cereri care îi este adresată și să aleagă norma care este aplicabilă cauzei. Altfel spus, autoritățile publice și instanțele de judecată trebuie să clarifice, în fiecare caz particular, dacă au de soluționat o contestație împotriva organului electoral, o contestație împotriva acțiunilor/inacțiunilor concurenților electorali, o sesizare referitoare la încălcarea legislației electorale sau o plângere sau un denunț contravențional/penal. După această clarificare, autoritatea publică sau instanța de judecată trebuie să-și verifice competența, să decidă care prevederi legale sunt aplicabile cauzei, să le interpreteze și să le aplice de o manieră care asigură efectivitatea dreptului fundamental de a vota și de a fi ales (a se vedea DCC nr. 98 din 17 iunie 2021, § 19).

24. Prin urmare, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a următoarelor prevederi din Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21 noiembrie 1997:

- textele „și acțiunile/inacțiunile concurenților electorali” și „cu excepția contestațiilor privind acțiunile/inacțiunile concurenților electorali, depuse direct în instanța de judecată” din articolul 71 alin. (1);
- textul „iar acțiunile/inacțiunile concurenților electorali – direct în instanța de judecată, în termen de 3 zile calendaristice de la data săvârșirii acțiunii/identificării inacțiunii sau” din articolul 72 alin. (1);
- textul „Contestațiile privind acțiunile/inacțiunile concurenților electorali se examinează în termen de 5 zile calendaristice de la depunere, dar nu mai târziu de ziua alegerilor.” din articolul 73 alin. (2);
- articolul 73 alin. (7),

ridicată de către dna Veronica Mihailov-Moraru, în interesele partidului politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, terț în dosarul nr. 3ra-736/2021, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 28 iunie 2021
DCC nr. 99
Dosarul nr. 144g/2021*